

ตัวการ์ตูนปีศาจ : การนำเสนอออกุศลกรรมและวัฒนธรรม ท้องถิ่นในหนังสือการ์ตูนแนวเรกแกวกับน้อยโซยา*

นิธิอร พรอำไพสกุล**

พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาตัวการ์ตูนปีศาจในฐานะเป็นตัวการ์ตูนที่นำเสนอ
ออกุศลกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่นในหนังสือการ์ตูนชุดแนวเรกแกวกับน้อยโซยา ผลการ
ศึกษาพบว่าตัวการ์ตูนปีศาจในหนังสือการ์ตูนชุดนี้มีทั้งหมด ๑๑ ตัว ได้แก่ ปีศาจมด
ปีศาจทิว ปีศาจลิง ปีศาจกองทัพทหารญี่ปุ่น ปีศาจไก่ ปีศาจผีเสื้อสมุทร ปีศาจหมี
ปีศาจควาย ปีศาจผีตาโขน ปีศาจสาวโคมฟ้า และปีศาจพยัคฆ์ ตัวการ์ตูนปีศาจทั้งหมด
นี้สร้างขึ้นเพื่อนำเสนอออกุศลกรรม ๓ ประการ ได้แก่ โลภะ โทสะ และโมหะ โลภะคือ
ความโลภพบ ๒ ตัวคือปีศาจหมี และปีศาจลิง โทสะคือความคิดประทุษร้ายผู้อื่นพบใน
ปีศาจ ๗ ตัว และโมหะคือความหลงพบในปีศาจทิว และปีศาจไก่ นอกจากนี้ตัวการ์ตูน
ปีศาจยังแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ ปีศาจลิง ปีศาจผีเสื้อสมุทร
ปีศาจควาย ปีศาจผีตาโขน และปีศาจสาวโคมฟ้า การสร้างตัวการ์ตูนปีศาจเพื่อนำเสนอ
ออกุศลกรรมโดยแฝงลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการนำเสนอธรรมะควบคู่
กับความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมจึงทำให้หนังสือการ์ตูนชุดนี้ได้รับรางวัล

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในหนังสือการ์ตูน:
กรณีศึกษาหนังสือการ์ตูนชุดแนวเรกแกวกับน้อยโซยา”ทุนสนับสนุนการวิจัยจากวิทยาลัยนวัตกรรม
สื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี ๒๕๕๗

** อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

*** รองศาสตราจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Monster: The Representation of Akusala-Kamma and Cultural in ‘Naen Kaew and Noi Chaiya’ Cartoon Book Series

Nition Pornumpaisakul

Prit Supasetsiri

Abstract

This research explores monster characters which are the representations of akusala-kamma and local and cultural identities in ‘Naen Kaew and Noi Chaiya’ cartoon book series. The results show that there are in total 11 types of monster, namely 1. ant, 2. TV monster, 3. monkey, 4. Japanese soldiers, 5. chicken, 6. sea monster, 7. pig, 8. buffalo, 9. ‘Phi-ta-khon’ ghost, 10. ‘sao khom fa’ ghost, and 11. tiger. Each of these monsters represents akusala-kamma — greed, hatred, and delusion. Greed is portrayed through pig and monkey monsters, hatred through 7 kinds of monster, and delusion (or lust) through TV and chicken monsters. Moreover, some monsters (monkey, sea, and buffalo monsters, and ‘ta-khon’ and ‘sao khom fa’ ghosts) are designed to depict local and cultural identities. All in all, with such distinct representation of akusala-kamma, Thai identities, and Dhamma, the series has been highly acclaimed and received many awards.

[°] Lecturer of Department of Thai and Oriental Language, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University. nitionp@hotmail.com

[™] Associate Professor of College of Social Communication Innovation, Srinakharinwirot University.

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสะท้อนวิถีชีวิต ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนและชุมชนอย่างใกล้ชิด ดังที่ศิริพร ณ กลาง กล่าวว่า

identity สัมพันธ์กับ folklore อย่างใกล้ชิด ในสังคมประเพณี ผู้คนนิยามตนเองหรือนำเสนออัตลักษณ์ของตนเอง กลุ่มชนท้องถิ่น หรือชาติพันธุ์ผ่านคติชน คติชนไม่ว่าจะเป็นตำนาน นิทาน ประจักษ์ เพลงร้องเล่น การละเล่น การเต้นระบำรำฟ้อน พิธีกรรม ดนตรี อาหาร เครื่องแต่งกายเครื่องจักสาน ข้าวของเครื่องใช้ ล้วนเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่ใช้แสดง อัตลักษณ์ของกลุ่มชน ที่ทำให้เห็นว่าตนเอง (us) ต่างจากคนอื่น (the others) อย่างไร^๑

ความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมทำให้เกิดหนังสือการทุนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นเรื่องสาระความรู้ทางวัฒนธรรมที่ถือเป็นเอกลักษณ์ไทยในแต่ละภูมิภาค ทั้งยังปลูกฝังเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปกับการส่งเสริมทักษะทางปัญญา

หนังสือการทุนความรู้คุณธรรมชุดเนรแก้วกับน้อยไขยา ชุดผจญภัยทั่วไทย ปรากฏาราย พัทธคุณธรรม เป็นชุดการทุนความรู้คุณธรรมที่นำศิลปวัฒนธรรมมาเป็นทุนในการนำเสนอเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาค ทั้งยังแทรกข้อคิดคติธรรม อธิบายความรู้เรื่องสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นหรือภูมินาคนั้น โดยมีตัวการทุนเอกคือเนรแก้ว และน้อยไขยา เป็นผู้ทำหน้าที่ปราบปีศาจทั่วประเทศไทย

*เนรแก้วกับน้อยไขยา จินตนาการให้ทั้งสองร่วมกันไป
ไล่จับมารร้ายแตกกรูที่ออกมาล่อหลอก ทำร้ายด้วย “แรงและรู้”*

^๑ ศิริพร ณ กลาง, (๒๕๕๖, กรกฎาคม - ธันวาคม). “คติชนสร้างสรรค์”: บทปริทัศน์บริบททางสังคมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง. วารสารอักษรศาสตร์ ฉบับพิเศษ “คติชนสร้างสรรค์”. ๔๒ (๒) : ๑-๗๔.

ตั้งที่ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุเคยบอกว่า ชาวนาจะเทียมควาย ไถนาสองตัวคือ ตัวรู้ความกับตัวแรงดี เมื่อจะหยุด จะชะลอหรือจะเลี้ยว ก็ส่งสัญญาณไปที่ตัวรู้ให้ไปกำกับตัวแรงอีกทอดหนึ่ง

ในการจัดการกับมารร้ายเพ่นพ่านไปทั่วนั้น เณรแก้วกับน้อยโยธา ต้องดั้นด้นไปทั่วประเทศไทย โดยมีใครต่อใครออกมาช่วยตัวอย่างมากมาย จึงขอเชิญน้องๆ และผู้ปกครองติดตามเอาใจช่วยในแต่ละตอนที่นอกจากจะเป็นการพาเที่ยวทั่วไทยแล้วยังได้หลักคิดข้อธรรมเพื่อนำไปใช้อีกด้วย^๔

ลักษณะเด่นของหนังสือการ์ตูนเณรแก้วกับน้อยโยธา คือการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคโดยใช้ตัวการ์ตูนเอก ๒ ตัว ได้แก่ เณรแก้ว และน้อยโยธา ทั้งสองคนทำหน้าที่ปราบปีศาจทั่วประเทศไทยที่เกิดขึ้นจากอภุศลกรรม และมีความร้ายกาจแตกต่างกัน

เณรแก้วเป็นเณรน้อยที่มีคุณธรรม อายุ ๕ ขวบ ๖ เดือน เป็นเด็กฉลาด มีไหวพริบ มีความรู้มาก ชอบช่วยเหลือผู้อื่นที่เดือดร้อน มีสติในยามคับขันทุกครั้ง ใส่แว่นตาแสดงความเป็นผู้คงแก่เรียน

ภาพที่ ๑ เณรแก้ว^๕

^๔ มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. เณรแก้วกับน้อย โยธา ๑. (กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, (๒๕๕๓) หน้า คำนำ.

^๕ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๙.

น้อยโซยา เป็นลูกศิษย์วัดของเณรแก้ว มีนิสัยซุกซน ชอบก่อเรื่องวุ่นวาย แต่ใจรักคุณธรรม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น อายุ ๕ ขวบ ๔ เดือน มีอาวุธคือแม่ไม้มวยไทย แต่งตัวเหมือนนักมวย มีมงคลสวมที่ศีรษะ แวตามุ่งมั่นแสดงถึงความเป็นนักสู้

ภาพที่ ๒ น้อยโซยา^๖

เณรแก้วกับน้อยโซยาทำหน้าที่ปราบปีศาจที่เกิดขึ้นจากอกุศลกรรมและมีความร้ายกาจแตกต่างกัน ซึ่งในหนังสือการ์ตูนชุดนี้สร้างตัวการ์ตูนปีศาจให้เป็นฝ่ายปฏิบัติ โดยการใช้ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น สถานที่สำคัญ ตัวละครในวรรณคดีท้องถิ่น ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น นำมาเป็นทุนในการสร้างตัวการ์ตูนปีศาจ เพื่อตอบจุดมุ่งหมายของหนังสือการ์ตูนชุดนี้ว่า “นอกจากจะเป็นการพาผู้อ่านเที่ยวทั่วไทยแล้วยังได้หลักคิดข้อธรรมเพื่อนำไปใช้อีกด้วย”

ในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวการ์ตูนปีศาจ ซึ่งเป็น ตัวการ์ตูนแสดง อกุศลกรรม ที่สร้างขึ้นโดยใช้ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในหนังสือการ์ตูนความรู้คุณธรรมชุดเณรแก้วกับน้อยโซยา ผู้วิจัยนำเสนอ ๒ ประเด็น ได้แก่

๑. ตัวการ์ตูนปีศาจ : ตัวการ์ตูนผู้ร้ายที่แสดงอกุศลกรรม
๒. ตัวการ์ตูนปีศาจ : การสร้างตัวการ์ตูนจากลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

๑. ตัวการ์ตูนปีศาจ : ตัวการ์ตูนผู้ร้ายที่แสดงอกุศลกรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ความหมาย คำว่า “ปีศาจ”

^๖ แหล่งเดิม. หน้า ๒๑.

ไว้ว่า “ปิศาจ น. ผี, ลักษณะนามว่าตน, ปิศาจก็ว่า.”^๙ การตื่นความรู้คุณธรรมชุดเนรแก้ว กับน้อยไชยา ปรากฏปิศาจทั้งหมด ๑๑ ตน ได้แก่ ปิศาจมด ปิศาจทิว ปิศาจลิง ปิศาจกองทัพบทหารญี่ปุ่น ปิศาจไก่ ปิศาจผีเสื้อสมุทร ปิศาจหมี ปิศาจควาย ปิศาจ ผีตาโขน ปิศาจสาวโคมฟ้า และปิศาจพยัคฆ์

ปิศาจทั้ง ๑๑ ตน เกิดขึ้นจากอกุศลกรรม^{๑๐} ที่แตกต่างกัน และการผิติดศีล เช่น การลักขโมยของผู้อื่น ความลุ่มหลง ความอกตัญญู การพูดปด การฆ่าสัตว์ เป็นต้น ทั้งเกิดจากตนเองและผู้อื่นทำให้ตนเองเกิดความทุกข์ใจอย่างสาหัสจนกลายเป็นปิศาจ

ปิศาจในการตื่นความรู้คุณธรรมชุดเนรแก้วกับน้อยไชยา เกิดขึ้นจาก “อกุศลมูล” หมายถึง “ต้นเหตุของความชั่ว”^{๑๑} มี ๓ ประการ คือ โลภะ โทสะ และโมหะ

อกุศลมูล ๓ (รากเหง้าของอกุศล, ต้นตอของความชั่ว-Akusala-mūla: unwholesome roots; roots of bad actions)

๑. โลภะ (ความอยากได้- Lobha : greed)

๒. โทสะ (ความคิดประทุษร้าย- Dosa : hatred)

๓. โมหะ (ความหลง- Moha : delusion)^{๑๒}

๑. โลภะ คือความอยากได้ หรือความโลภ พบ ๒ ตนคือปิศาจหมี และ ปิศาจลิง

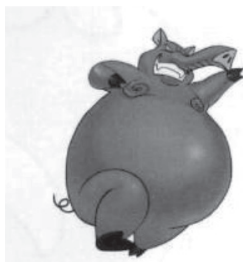
^๙ ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๖). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔** เฉลิมพระเกียรติพระมหาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน. หน้า ๗๕๕.

^{๑๐} อกุศลกรรม หมายถึง กรรมที่เป็นอกุศล กรรมชั่ว บาป เป็นการกระทำที่ไม่ดีเกิดจาก อกุศลมูล (พระพรหมคุณาภรณ์ [ป.อ.ปยุตฺโต]. (๒๕๕๑). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ [ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ ๑]**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. หน้า ๔๗๑.

^{๑๑} แหล่งเดิม. หน้า ๔๗๒.

^{๑๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (๒๕๕๖). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. หน้า ๘๔.

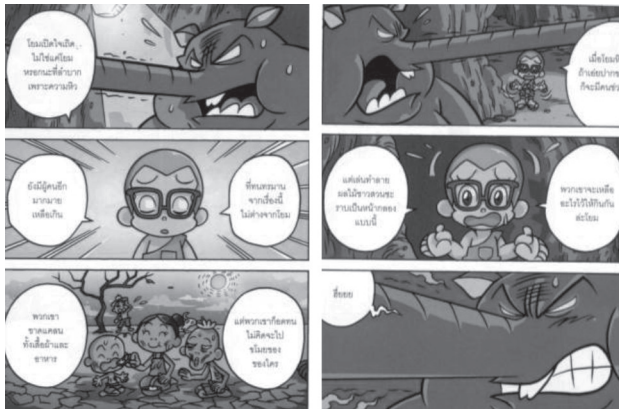
๑.๑ ปีศาจหมู เป็นปีศาจที่มีนิสัยตะกละ อาศัยอยู่ที่จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นดินแดนแห่งสวนผลไม้ ปีศาจหมูจอมตะกละได้ขโมยผลไม้ในสวนของชาวสวนไปกินทั้งสวน โดยใช้จมูกที่ใหญ่และยืดได้เหมือนงวงช้าง มีร่างกายอ้วน มีไขมันตามตัวเป็นเกราะป้องกันตนเอง มีจมูกที่ยาวเหมือนงวงช้างเป็นอาวุธสำคัญ ปีศาจหมูจอมตะกละกินเท่าไรก็ไม่รู้อิ่ม ทำให้ชาวสวนผลไม้ต่างเดือดร้อนกันถ้วนหน้า

ภาพที่ ๓ ปีศาจหมูจอมตะกละ^{๑๑}

ความขี้ตะกละ โลก อยากได้ของกินของเจ้าปีศาจหมูจอมตะกละเป็นเหตุที่ทำให้ชาวบ้านต้องเดือดร้อน ซึ่งเจ้าปีศาจหมูจอมตะกละไม่สนใจเพราะคิดแต่ประโยชน์คือ “ความอึดท้อง” ของตนเอง ตั้งแค้นแค้นอริบายให้เจ้าปีศาจหมูจอมตะกละ “เปิดใจ” แต่ก็ไม่เป็นผลเพราะปีศาจหมูจอมตะกละเห็นแก่ประโยชน์ของตน “ก็บอกแล้วไงว่าฉันไม่สนใจ ฉัน หิว หิว หิว ก็กิน กิน กิน ฉันไม่สนใจอะไรทั้งนั้น”

^{๑๑} มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๔). **แค้นแค้นกับน้อยโซยา ๔**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ภาพที่ ๕ เณรแก้วอธิบายให้ปีศาจหมูจอมตะกละ “เปิดใจ”
ถึงความลำบากจากความหิว^{๑๒}

ภาพที่ ๕ ปีศาจหมูจอมตะกละถูกความโลภเข้าครอบงำ^{๑๓}

ปีศาจหมูจอมตะกละจึงเป็นผู้ที่ถูกความโลภเข้าครอบงำเพราะความเห็นแก่ถิ่น ต้องการบริโภคของอร่อยผู้เดียวทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

๑.๒ ปีศาจลิง เป็นปีศาจที่ชอบขโมยของคนอื่น อาศัยอยู่ที่พระปรางค์สามยอด จังหวัดลพบุรี มีพลังในการเปิดวงแหวนมิติ โดยใช้มือยื่นผ่านวงแหวนไปขโมยของทุกที่บนโลก และสามารถใช้วงแหวนมิติในการโจมตีศัตรู

^{๑๒} แหล่งเดิม. หน้า ๑๘๘-๑๘๙.

^{๑๓} แหล่งเดิม. หน้า ๑๙๐.

ภาพที่ ๖ ปีศาจลิง^{๑๔}

๒. โทสะ คือความคิดประทุษร้าย ปีศาจทั้ง ๗ ตน ตรงกับ อภุศลมูล “โทสะ” ทั้งหมด ได้แก่ ปีศาจมด ปีศาจกองทัพทหารญี่ปุ่น ปีศาจผีเสื้อสมุทร ปีศาจควาย ปีศาจผีตาโขน ปีศาจสาวโคมไฟ และปีศาจเสือ ดังนี้

๒.๑ ปีศาจมด เป็นปีศาจที่เกิดจากการ “ความแค้น” ของมดที่ถูก “หนุ่ย” เด็กชายที่ชอบรังแกสัตว์ทำลาย เพราะหนุ่ยถูกมดกัดจึงโกรธและทำลายมดทั้งรัง ปีศาจมดมีรูปร่างขนาดใหญ่ยักษ์ มีพลังในการโจมตีมหาศาล

ภาพที่ ๗ ปีศาจมด^{๑๕}

^{๑๔} มูลนิธิจดหมายเหตุการณ์พหุททาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๓). เณรแก้วกับน้อยโยยา ๒. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

^{๑๕} มูลนิธิจดหมายเหตุการณ์พหุททาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๓). เณรแก้วกับน้อยโยยา ๑. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

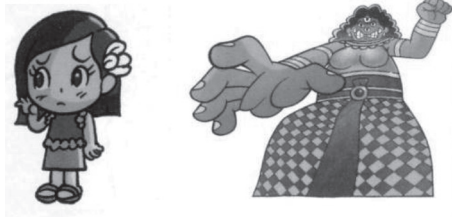
๒.๒ ปีศาจกองทัพอหหารญีปุ่น เป็นปีศาจที่ต้องการจับคนเป็นเชื้อเพลิง ในห้วงจักรไอน้ำ อาศัยอยู่ที่ขบวนรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี ปีศาจกองทัพอหหารญีปุ่นมีรูปร่างเป็นปีศาจโครงกระดูก เป้าหมายของปีศาจกลุ่มนี้คือนำขบวนรถไฟไปถวายองค์จักรพรรดิ (ญีปุ่น) ปีศาจกองทัพอหหารญีปุ่นเก่งกล้าและเชี่ยวชาญในการต่อสู้แบบญีปุ่น โดยแบ่งความเชี่ยวชาญการต่อสู้อีกหลายแบบตามยุทธวิธีการต่อสู้แบบญีปุ่น ได้แก่ ปีศาจคาราเต้ ปีศาจซูโม่ ปีศาจนินจา ปีศาจนายพล

ภาพที่ ๘ ปีศาจกองทัพอหหารญีปุ่น^{๖๖}

๒.๓ ปีศาจผีเสื้อสมุทร อาศัยอยู่ริมทะเล จังหวัดระยอง เมื่อยังไม่แปลงร่าง ชื่อटकटक เป็นเด็กผู้หญิง แต่แท้จริงแล้วปีศาจตนนี้คือผีเสื้อสมุทรหรือนางยักษ์ในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ ปีศาจผีเสื้อสมุทรมีรูปร่างใหญ่โต มีกำลังมหาศาล ต้องการจับตัวเนรแก้วไปอยู่กับตน

^{๖๖} มุลนิจิตหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๓). เนรแก้วกับน้อยโยยา ๒. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ภาพที่ ๙ ปีศาจผีเสื้อสมุทร^{๑๗}

๒.๔ ปีศาจควาย เป็นปีศาจที่แฝงตัวอยู่ในเด็กหนุ่มช้วนาวา ชื่อ “พี” อาศัยอยู่ที่จังหวัดยโสธร เมื่อเขาโมโหวิวและเกิดอคติกับพ่อของตนเอง พิกลายเป็นปีศาจควาย ตนอาละวาดทำร้ายพ่อตัวเอง ปีศาจควายมีร่างกายแข็งแรงและพลังกำลังแข็งแกร่ง ตัวสีแดง มีเขาโง้งปลายแหลม ใบหน้าดุตัน แสดงความโกรธตลอดเวลา

ภาพที่ ๑๐ ปีศาจควาย^{๑๘}

^{๑๗} มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๔). เณรแก้วกับน้อยไชยา ๔. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

^{๑๘} มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๔). เณรแก้วกับน้อยไชยา ๕. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

๒.๕ ปีศาจผีตาโขน เป็นปีศาจที่ใช้หน้ากากผีตาโขนปิดบังความชั่วร้าย อาศัยอยู่ที่จังหวัดเลย ปีศาจผีตาโขนนี้เปิดสำนักรักษาอาการเจ็บป่วยของผู้คนโดยใช้ยาสมุนไพรปีศาจ หลอกลวงเพื่อเอาเงิน ปีศาจผีตาโขนสามารถเข้าถึงคนเพื่อบังคับให้ทำตามคำสั่งได้

ภาพที่ ๑๑ ปีศาจผีตาโขน^{๑๔}

๒.๖ ปีศาจสาวโคมฟ้า เป็นปีศาจที่แฝงตัวอยู่ในตัวหญิงสาว โคมฟ้า หญิงสาวผู้ระทมทุกข์จากความรักพร้อมทั้งสูญเสียลูกน้อยในท้อง ปีศาจสาวโคมฟ้า อาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ มีอาวุธสำคัญคือการใช้ปีศาจโคมลอยโจมตี และจับสิ่งต่างๆ รวมกันไม่ให้เกิดการพลัดพรากจากกัน ปีศาจสาวโคมฟ้าผมยวตรงใส่ชุดพื้นเมือง ภาคเหนือ สวมเสื้อแขนกระบอก นุ่งซิ่น มีผ้าพาดบ่า ตากลมลึกสีเหลือง

ภาพที่ ๑๒ ปีศาจสาวโคมฟ้า^{๑๕}

^{๑๔} มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๔). **เกรนแก้วกับน้อยโยยา ๕**. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊กส์พับลิเคชั่นส์.

^{๑๕} มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๕). **เกรนแก้วกับน้อยโยยา ๖**. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊กส์พับลิเคชั่นส์.

๒.๗ ปิตาจพยัคฆ์ อาศัยอยู่ในป่าจังหวัดลำปาง ไกรธแค้นมนุษย์ที่ฆ่าเสียจนหมดป่า ปิตาจพยัคฆ์แข็งแกร่งและทนต่ออากาศทุกประเภท เพราะมีแรงความโกรธแค้นที่รุนแรง ต้องการแก้แค้นครอบครัวของ “ผู้ใหญ่อ๊อด” ผู้ใหญ่บ้านที่ล่าเสียหมดป่า เพื่อแก้แค้นที่ภรรยาของตนถูกเลือกักตตาย

ภาพที่ ๑๓ ปิตาจพยัคฆ์^{๒๑}

ปิตาจทั้ง ๗ ตนจึงมีโทสะ คือ ความคิดประทุษร้ายผู้อื่น เพื่อแก้แค้นหรือเพื่อทำร้ายผู้อื่นตามความต้องการของตน โทสะจึงเป็นอกุศลมูลที่ทำให้กลายเป็นปิตาจ

๓. โมหะ คือความหลง พบ “โมหะ” ซึ่งเป็นความลุ่มหลงกับสิ่งที่ชอบใจและความงามที่หลอกให้มนุษย์หลงติดกับรูปลักษณ์อันเป็นมายาจากปิตาจ ๒ ตน คือ ปิตาจทีวี และปิตาจไก่

^{๒๑} มุลงนิฉิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๕). **เงรแก้วกับน้อยโยยา ๖**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

๓.๑ **ปัสสาวะทรี** เป็นปัสสาวะที่จับเด็กติดเกมเข้าไปไว้ในทรีเพื่อเพิ่มพลังของตนเอง และคอยจับคนอื่นเข้ามาขังในทรีด้วย คนที่จะตกเป็น “เหยื่อ” ของปัสสาวะทรีจะต้อง “ชอบดูทรี” ดังในเรื่องเด็กชายพงษ์ มีพฤติกรรมติดเกม ไม่กินข้าว ไม่นอน ไม่สนใจสิ่งรอบข้างและคนใกล้ตัว ลุ่มหลงมัวเมาเพลิดเพลินกับวิดีโอเกมในโทรศัพท์จนความหลงมัวเมาเช่นนั้นก่อให้เกิดความทุกข์ทั้งตนเองและผู้อื่น

ภาพที่ ๑๔ พฤติกรรมติดเกมของพงษ์^{๒๒}

ภาพที่ ๑๕ ปัสสาวะทรีในร่างของพงษ์^{๒๓}

^{๒๒} มูลนิธิจดหมายเหตุพธทาส อินทปัญญา. (๒๕๕๓). **แผนรแกวกับน้อยโยธา ๑**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์. หน้า ๑๓๒ – ๑๓๓.

^{๒๓} **แหล่งเดิม**. หน้า ๑๓๔.

ความลุ่มหลงชั่วเมาในวีดิโอเกมของเด็กชายพงษ์ ทำให้แม่ของเขาทนไม่ได้ ดึงปลั๊กโทรทัศน์ ทำให้ปีศาจทีวีเข้าสิงในตัวของเด็กชายพงษ์และจับแม่ของเด็กชายพงษ์ เข้าไปขังไว้ในโทรทัศน์ “อย่ามาเกี้ยวนะ ฉันเป็นปีศาจเกมยังเป็นปีศาจทีวีอีก ฉันพูดอะไรก็มีแต่คนเชื่อ จะนั่งดูฉันจนไม่ยอมลุกไปไหน ขึ้นเถียงฉันอีกคนเดียวฉันจับเนรใส่จ๊ออย่าง ยัยนี้แน่” โหมะจึงทำให้เด็กชายพงษ์และแม่เดือดร้อน

ภาพที่ ๑๖ ปีศาจทีวี^{๒๔}

๓.๒ ปีศาจไก เป็นปีศาจที่ชอบสร้างภาพภายนอกให้มีความสง่างามสามารถใช้สายตาสะกดให้ผู้คนทำตามสิ่งที่สั่งได้ มีพลังทำลายสูงด้วยทวิพิเศษคือลำแสงกะต๊าก

ภาพที่ ๑๗ ปีศาจไก^{๒๕}

^{๒๔} มูลนิธิจดหมายเหตุพทุททาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๓). เนรแก้วกับน้อยโยยา ๒. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

^{๒๕} มูลนิธิจดหมายเหตุพทุททาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๓). เนรแก้วกับน้อยโยยา ๓. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

การสร้างให้ตนเองติดอยู่กับความหลงในมายาให้ตัวเองดูดี สร้างภาพสวยงาม
แค่เปลือกนอก ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

ภาพที่ ๑๘ ความหลงในมายาของปีศาจไก^{๒๖}

ความหลงมัวเมาหรือโมหะจึงเป็นอกุศลกรรมหนึ่งที่ทำให้เกิดปีศาจ

การนำเสนอตัวการ์ตูนปีศาจข้างต้นพบว่าปีศาจที่เกิดจาก “โทสะ” มีมากที่สุดเนื่องจากเป็นข้ออกุศลกรรมที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเองและผู้อื่นมากที่สุด อาจทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายได้ การเน้นธรรมะข้อนี้จึงช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้อ่านซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็ก ทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้และทำความเข้าใจถึงโทษอันเกิดจากความโกรธแค้น

ตัวการ์ตูนปีศาจทั้งหมดจึงเป็นภาพของความชั่วร้ายอันเนื่องมาจากอกุศลกรรม ได้แก่ โลภะ โทสะ และโมหะ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของหนังสือการ์ตูนชุดเนรแก้วกับน้อยไขยา ที่ต้องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการให้ความรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรมไทย

๒. ตัวการ์ตูนปีศาจ : การสร้างตัวการ์ตูนจากลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

ตัวการ์ตูนปีศาจในหนังสือการ์ตูนชุดเนรแก้วกับน้อยไขยาสร้างขึ้นโดยใช้ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ผู้วิจัยพบว่าหนังสือการ์ตูนชุดนี้ใช้ลักษณะ

^{๒๖} มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๓). เนรแก้วกับน้อยไขยา ๓. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์. หน้า ๑๘๔.

เส้นทางวัฒนธรรมสร้างตัวการ์ตูนปีศาจ ๕ ตัว ได้แก่ ตัวการ์ตูนปีศาจลิง ตัวการ์ตูนปีศาจผีเสื้อสมุทร ตัวการ์ตูนปีศาจควาย ตัวการ์ตูนปีศาจผีตาโขน และตัวการ์ตูนปีศาจสาวโคมฟ้า

๒.๑ การสร้างตัวการ์ตูนโดยใช้ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

หนังสือการ์ตูนความรู้คู่คุณธรรมชุดเณรแก้วกับน้อยไชยา เล่ม ๒

ตอนผจญภัยในภาคกลาง ได้นำลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี การสร้างตัวการ์ตูนปีศาจลิง ในเรื่องตอนผจญภัยในภาคกลาง เณรแก้วกับน้อยไชยาเดินทางถึงแถบเทือกเขาตะนาวศรี เกรียนของลุงรวมทั้งสิ่งของหายไป เณรแก้วกับน้อยไชยาค้นหาสาเหตุจนพบว่าเป็นเพราะปีศาจลิงขโมยไป เณรแก้วกับน้อยไชยาเข้าไปในประตูละมูติซึ่งเป็นอาวุธสำคัญของปีศาจลิง และพบว่ามาอยู่ที่พระปรางค์สามยอด จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญในภาคกลางและขึ้นชื่อว่าเป็นจังหวัดที่มีลิงเยอะ มีตำนานนิทานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับลิงและประเพณีที่มีชื่อเสียงคือ “โตะจีนลิง” ของจังหวัดลพบุรีด้วย

ลิงเป็นสัญลักษณ์สำคัญของจังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่ลิงในจังหวัดลพบุรีเป็นลิงวอก และลิงแสม อาศัยอยู่บริเวณศาลพระกาฬ ภายในศาลมีรูปเคารพเรียกกันว่าเจ้าพ่อพระกาฬ ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวลพบุรี ลิงฝูงนี้จึงเปรียบเป็นบริวารของเจ้าพ่อพระกาฬ และเรียกกันว่า “ลิงเจ้าพ่อฯ” “ลิงศาลพระกาฬ” ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษ คือเป็นลิงอิสระ ไม่ถูกกักบริเวณ สามารถใช้ชีวิตอยู่ในเมือง ได้รับเกียรติและได้รับการยกย่องในฐานะเป็นศิษย์ของเจ้าพ่อพระกาฬที่ศักดิ์สิทธิ์ และจะได้รับบัตรเชิญร่วมงานเลี้ยงโตะจีนลิง รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกับมนุษย์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงการคมนาคมที่หลากหลาย

ลิงในจังหวัดลพบุรีมีความเกี่ยวข้องกับตำนานเมืองลพบุรี ซึ่งสัมพันธ์กับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ตอนพระรามรบชนะทศกัณฐ์ จึงให้รางวัลแก่ทัพนายกองที่ช่วยทำศึก หนุมานมีความดีความชอบมาก พระรามจึงให้ครองเมืองอโยธยากิ่งหนึ่ง แต่หนุมานไม่สามารถตีเสมอเจ้านายได้ จึงถวายเมืองคืน พระรามจึงสร้างเมืองใหม่โดยยิงศรพรหมมาสเตอร์เสียงทลาย ลูกศรตกถูกภูเขาเก้ายอดแตกกระจายตกยังบริเวณลพบุรี พระรามจึงพระราชทานชื่อเมืองนี้ว่าเมืองนพบุรี ชื่อต่อมาเพี้ยนเป็นลพบุรี

เพราะศรแผลงไปถูกภูเขาเก้ายอด ความแรงของศรทำให้ดินแตกกระจายกลายเป็นทุ่งพรหมาสตร์ หนุมานกวาดดินที่แตกกระจายทำเป็นกำแพงเมือง ปัจจุบันเรียกเขาสามยอด ดินบริเวณนั้นร้อนระอุจนเป็นสีขาว ศรของพระรามร้อนมากต้องมีน้ำหล่อเลี้ยงตลอดเวลาชาวเมืองจึงตั้งศาลครอบศรไว้ตั้งอยู่ในจังหวัดลพบุรี^{๒๗}

ลิงในจังหวัดลพบุรี จึงมีความสำคัญในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของตำนานเมืองลพบุรี ลิงลพบุรีสัมพันธ์กับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ดังปรากฏเป็นตำนานท้องถิ่น ตำนานบุคคล ตำนานสถานที่ วรรณกรรมมุขปาฐะ เช่น ถิ่นพระราม เขาสมอคอน เป็นต้น

๒.๒ การสร้างตัวการ์ตูนโดยใช้ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมจังหวัดระยอง

ตัวการ์ตูนปีศาจผีเสื้อสมุทรปรากฏในหนังสือการ์ตูนความรู้คุณธรรมชุดเกราะแก้วกับน้อยโซยา เล่ม ๔ ตอนปราบปีศาจทะเลตะวันออก เกราะแก้วกับน้อยโซยาเดินทางมาถึงเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง ได้พบกับปีศาจผีเสื้อสมุทร ตัวการ์ตูนนี้สร้างขึ้นโดยนำตัวละคร “นางผีเสื้อสมุทร” ในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่มาสร้างเป็นตัวการ์ตูน

ตามเนื้อเรื่องก่อนพระอภัยมณีจะพบกับนางผีเสื้อสมุทรนั้น กล่าวถึงท้าวสุทัศน์กษัตริย์กรุงรัตนา มีพระโอรส ๒ พระองค์ได้แก่ พระอภัยมณีและศรีสุวรรณ ท้าวสุทัศน์ให้พระโอรสทั้งสองไปเรียนวิชาเพื่อการครองราชสมบัติ แต่พระอภัยมณีกลับเรียนวิชาเป่าปี ส่วนศรีสุวรรณเรียนวิชาการกระบี่กระบอง ท้าวสุทัศน์โกรธมากจึงขับไล่พระโอรสทั้งสองออกจากเมือง พระอภัยมณีและศรีสุวรรณเดินทางพบพราหมณ์ ๓ คน พราหมณ์เฒ่าเป็นผู้ที่มดพางแล้วเสกเป็นเรือแล่นไปมาได้ สานนเรียกกลมฝนได้ และวิเชียรยงธนูได้ครึ่งละ ๗ ดอก พราหมณ์ทั้งสามคนไม่เชื่อในอำนาจปี พระอภัยมณี

^{๒๗} คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (๒๕๕๒). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดลพบุรี**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชทานพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒. หน้า ๑๗๓-๑๗๔.

จึงเป่าปี่ให้ฟังจนพราหมณ์ทั้งสามคนรวมถึง ศรีสวรรณหลับไป นางผีเสื้อสมุทรได้ยินเสียงปี่และเห็นพระอภัยมณีรูปงามจึงอุ้มพระอภัยมณีไป และแปลงเป็นสาวสวยอยู่ด้วยกันในถ้ำกับพระอภัยมณี

พระอภัยมณีอยู่กับนางผีเสื้อสมุทรจนมีบุตรชายคือ สินสมุทร พระอภัยมณีเลี้ยงดูสินสมุทรจนอายุ ๔ ขวบ วันหนึ่งสินสมุทรเปิดปากถ้ำออกไปเล่นน้ำและจับเงือกได้ แต่ไม่รู้ว่าเป็นตัวอะไรจึงนำไปให้พระอภัยมณีดู พระอภัยมณีเล่าให้สินสมุทรรู้ว่า แม่เป็นผีเสื้อสมุทรและจับพระอภัยมณีมาชัง ๘ ปีแล้ว เงือกขอให้พระอภัยมณีช่วยชีวิตและยินดีจะตอบแทน พระอภัยมณีจึงคิดให้เงือกพาหนี เงือกยินดีพาพระอภัยมณีหนีไปอยู่กับโยคีที่เกาะแก้วพิสดาร แต่ระยะทางไกลมากใช้เวลาถึง ๗ วัน พระอภัยมณีต้องหาทางให้นางผีเสื้อสมุทรไปค้างป่า ๓ วัน

คืนนั้น นางผีเสื้อสมุทรฝันเป็นลางบอกเหตุ พระอภัยมณีทำนายว่าเป็นฝันร้ายต้องสะเดาะเคราะห์ด้วยการอยู่คนเดียวและอดข้าว ๓ วัน นางผีเสื้อสมุทรทำตาม พระอภัยมณีจึงหิวนางผีเสื้อสมุทรได้ ครบ ๓ วันนางผีเสื้อสมุทรกลับไปเห็นปากถ้ำเปิดอยู่ ไม่พบใคร ไม่เห็นปี่ จึงรู้ว่า พระอภัยมณีและสินสมุทรหนีไปแล้ว นางผีเสื้อเรียกบริวารของตนมาถามว่าพระอภัยมณีไปทางไหน และออกติดตามทันที

นางผีเสื้อสมุทรตามพระอภัยมณีมาใกล้ถึงแล้วสินสมุทรอาสาถ่วงเวลา เมื่อเห็นรูปร่างน่าเกลียดของนางผีเสื้อสมุทรก็นึกสงสารพระอภัยมณี จึงขอให้แม่ปล่อยพ่อและตนไปเยี่ยมญาติ ๑ ปีแล้วจะกลับมา นางผีเสื้อสมุทรไม่ยอม และโกรธสินสมุทรจนคิดจะฆ่า สินสมุทรจึงหลบหนีไป นางผีเสื้อสมุทรค้นหาจนจำได้ว่าถูกหลอกอีกก็ยิ่งโกรธ เงือกสองผัวเมียยอมสละชีวิตเพื่อช่วยหลอกล่อนางผีเสื้อสมุทรไปอีกทางและถูกฆ่า ฝ่ายพระอภัยมณี สินสมุทร และนางเงือกหนีมาถึงเกาะแก้วพิสดาร โดยมีโยคีและเหล่าบริวารมารอรับ นางผีเสื้อสมุทรขึ้นมabenเกาะไม่ได้ เพราะโยคีลงมนต์ไว้ นางผีเสื้อสมุทรอ่อนน้อนขอให้พระอภัยมณีกลับไปอยู่กับตน แต่พระอภัยมณีไม่ยอม สินสมุทรก็กลัวนางผีเสื้อสมุทร โยคีจึงให้โอวาทนางผีเสื้อสมุทรแต่นางกลับโกรธและตำทาลโยคีและนางเงือก โยคีจึงไล่นางผีเสื้อสมุทรและเสกทวยหาญใส่นางจนต้องหนีไป

หลังจากนางผีเสื้อสมุทรหนีไป พระอภัยมณีได้นางเงือก ท้าวสิลราชพานางสุวรรณมาลีเที่ยวทะเล เรือถูกคลื่นซัดพลัดไปถึงเกาะแก้วพิสดาร พระอภัยมณีได้พบกับ

นางสุวรรณมาลี และขอโดยสารเรือ ท้าวสิลราช พระอภัยมณีนางเงือก จากนั้นเรือของ
ท้าวสิลราชออกจากเกาะแก้วพิสดารพบนางผีเสื้อสมุทรลมเรือ เรือแตก พระอภัยมณี
หนีนางผีเสื้อสมุทรขึ้นไปอยู่บนยอดเขา

๑ แสนสงสารพระอภัยวิไลลักษณ์	หนีนางยักษ์อยู่ที่หน้าแผ่นดิน
จะต่อไปก็ไม่รอดเป็นยอดเนิน	ด้วยสูงเกินแรงกายจะป่ายปีน
เห็นจวนจนบ่นภาวนาร่ำ	บริกรรมคาถารักษาศีล
พอพวกไพร่ไทยแขกฝรั่งจีน	มาถึงตีนเขาขวางข้างคีรี
นางยักษ์เห็นแผ่นผืนจะใจจับ	แล้วถอยกลับกลัวฤทธิศรัยฤทัย
แขกฝรั่งวางว้างเป็นสิงคลี	ขึ้นถึงที่พระอภัยได้ทั้งร้อย
ผีเสื้อน้ำร่ำเรียกกริมบรรพต	พระทรงยศเยี่ยมพักตร์มาล็กหน้อย
นิงเสียได้ให้น้องนี้ต้องคอย	นี้ลูกน้อยไปอยู่ไหนไม่เห็นมา ^{๒๔}

นางผีเสื้อสมุทรเรียกร้องให้พระอภัยมณีออกมาให้เห็นหน้า พระอภัยมณี
กล่าวแก่นางผีเสื้อสมุทรว่าตนบวชเป็นฤๅษีแล้วเทศนาให้นางผีเสื้อสมุทรระงับในรูปรส
กลืนเสียง ให้รักษาศีล นางผีเสื้อสมุทรไม่ฟังพลางเรียกปีศาจ ภูติพรายมากมาย ทำให้
ฝนตกฟ้าร้องมืดดำ พระอภัยมณีจึงเป่าปี่ผลาญนางผีเสื้อสมุทรจนนางขาดใจ

๑ นางผีเสื้อเบื่อหัวจู้จี้	เจ้าบาลีเลือกแปลมาแก้ไข
ไหนนรกตกลงที่ตรึงใด	ช่วยพาไปดูเล่นให้เห็นจริง
เมืองสวรรค์นั้นก็ไปทางไหนเล่า	อย่าพูดเปล่าปลิ้นปลอกหลอกผู้หญิง
หนีไปไหนก็ไม่รอดจะทอดทิ้ง	มานั่งนิ่งอยู่กับเกาะเห็นเหมาะใจ
ชะช่างอวดบวชเรียนเขียนกอข้อ	นำหัวร่อหรือพระองค์มาหลงไหล
เอาเถวาลัยพันพวงเบี่ยงไม่	อวดว่าได้บุญแรงมาแบ่งปัน
ไม่รับถือฤๅษีหนีผู้หญิง	จะทอดทิ้งเมียไว้ข้างไม่ขัน
เร่งสึกหามาจะได้ไปด้วยกัน	อย่าเทศน์ธรรม์เลยไม่พอใจฟัง
เป็นดาบสฤๅษีก็มีผู้	พระเป็นคู่ของข้ามาแต่หลัง

^{๒๔} สุนทรภู่. (๒๕๔๔). พระอภัยมณี ของสุนทรภู่ เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ. หน้า ๑๕๘.

จะขึ้นจากปากบันตันทุรัง
แล้วก็ร้องประกาศปีศาจร้าย
ปีศาจแรงแผลงศักดาตุน่ากลัว
แล้วนางมารอ่านคาถาพลาหก
ทั้งฟ้าร้องก้องกระหิมเสียงครึ้มครืน
พระอภัยไม่รู้ที่จะคิด
จะหนีทางไหนก็ไม่พ้น
ไหนจะถูกลูกเห็บเจ้าสาหัส
จึงปรึกษากับฝรั่งว่าครั้งนี้
แต่พวกเราเอาน้ำบ่อน้อยนั้น
พวกไพร่พร้อมน้อมค้ำรับอุบาย

๑ ฝ่ายพระองค์ทรงเดชเทศกษัตริย์

แล้ววันทาหงส์พลพระทศพล
หลังถือปี่ที่ท่านอาจารย์ให้
ขึ้นหยุดยั้งนั่งแท่นแผ่นศิลา
แล้วทรงเป่าปี่แก้วให้แจ้วเสียง
พวกโยธีผีสาวทั้งนางมาร
แต่เพลินฟังนั่งโยกจนเียงหงุบ
พอเสียงปี่ที่แหบหายลงไป

ก็ไม่ฟังคงจะเฝ้าอยู่เอาตัว
ทั้งภูติพรายพรังพร้อมเข้าล้อมผ้า
นิมิตตัวโตดำกำยำยัน
ให้ฝนตกฟุ้งฟ้าไม่ฝ่าฝืน
นางองค์พินับบังคับกำลังมนต์
กับพวกศิษย์แสนลำบากต้องตากฝน
สุดจะทนฝนชุกลงทุกที
พงษ์กษัตริย์สิ้นรักนางยักษ์
จะเป่าปีผลาญนางให้วางวาย
หยอดปิดกรรมสองข้างเหมือนอย่างหมาย
บัวน้ำลายหยอดหูทุกคนฯ
จึงจับหัตถ์อธิษฐานการกุศล
เอกเครื่องต้นแต่งองค์สั่งการ
แข็งพระทัยออกจากชะวากผา
ภาวนาอาคมเรียกลมปราณ
สองสำเนียงนิ้วเอกวิเวกหวาน
ให้เสียวชานชัชชานวาทหัวใจ
ลงหมอบซุบซวนซบสสพลไพล
ก็ขาดใจกษัตริย์วายชีวา^{๒๔}

ปีศาจผีเสื้อสมุทรในหนังสือการตูนความรู้คุณธรรมเณรแก้วกับน้อยไขยา
เล่ม ๔ ตอนปราบปีศาจทะเลตะวันออก จึงมีที่มาจากนางผีเสื้อสมุทรในวรรณคดีเรื่อง
พระอภัยมณีของสุนทรภู่ ซึ่งเป็นกวีเอกของโลกที่มีพื้นเพเป็นชาวแกลง จังหวัดระยอง
ตัวการตูนตัวนี้จึงมีที่มาจากวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านวรรณกรรมและบุคคลสำคัญของ
จังหวัดระยอง

๒.๓ การสร้างตัวการ์ตูนโดยใช้ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมจังหวัดยโสธร

หนังสือการ์ตูนความรู้คุณธรรมชุดเกราะกับน้อยโซยา เล่ม ๕ ปราบปีศาจทมิฬและ ผีตาโขน ตะลุยก้อฮั่น ดินแดนแห่งตำนาน เณรแก้วกับน้อยโซยาผจญภัยกับอากาศ ที่ร้อนและแห้งแล้งของภาคอีสาน ทั้งสองเดินทางมายังจังหวัดยโสธร พบครอบครัว ของพี่ พ่อกับแม่ของพี่ที่แบ่งปันอาหารและน้ำให้ทั้งที่ครอบครัวของตนเองได้รับความ ลำบาก พี่ลูกชาย ทำงานหนักแม้ตัวเองจะหิวน้ำหิวข้าวก็แบ่งให้แม่กินก่อน พี่รู้สึกเกลียด พ่อเพราะพ่อของพี่ไม่ช่วยทำงานและขี้เมา ด้วยความโกรธที่เห็นแม่เอาข้าวกับน้ำให้พ่อ กิน การที่พี่โกรธพ่อของเขามากจนต้องกลายร่างเป็นปีศาจ มีสาเหตุจากเรื่อง “ก่องข้าวน้อย” ที่พี่เสียสละไม่ยอมกิน แต่นำก่องข้าวนั้นให้แม่ของตน พฤติกรรมนี้ ไกลเคียงกับตำนานเรื่อง “ก่องข้าวน้อย” ของจังหวัดยโสธร

ภาพที่ ๑๙ พระธาตุก่องข้าวน้อย^{๑๐}

^{๑๐} มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๔). เณรแก้วกับน้อยโซยา ๕. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์. หน้า ๙๗.

ธาตุก่องข้าวน้อยหรือธาตุตาดทอง ตั้งอยู่กลางทุ่งนานอกหมู่บ้าน ตากทองทางทิศตะวันออกห่างออกไปประมาณ ๑ กิโลเมตร บริเวณรอบองค์พระธาตุ มีใบเสมาสมัยทวารวดี องค์พระธาตุมีรูปแบบคล้ายพระธาตุศรีโคตรบูรณ แขวงคำม่าน พระธาตุหลวง นครหลวงพระบาง และพระธาตุพระอานนท์ วัดมหาธาตุ จังหวัดยโสธร

ธาตุก่องข้าวน้อยเป็นโบราณสถานสำคัญในจังหวัดยโสธร ที่สะท้อนให้เห็นถึงความงามของสถาปัตยกรรม ดังนี้

องค์ธาตุตาดทองเป็นเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง ก่ออิฐถือปูนลักษณะสถาปัตยกรรมแบบอีสานผสมผสานเรือนธาตุ อย่างล้นหนา มีชั้นจรมันทั้ง ๔ ทิศ ส่วนฐานเป็นฐานเขียงซ้อนกัน ๔ ชั้น ต่อขึ้นไปเป็นฐานบัวมีลักษณะบัวหงายยดสูงบริเวณท้องไม้ มีลูกแก้วอกไก่คั่นกลาง รองรับองค์เรือนธาตุที่ก่อชั้นจรมันทั้ง ๔ ทิศ เป็นชั้นหลอก มียอดชั้นโค้งแบบหน้านางสลักลายปูนปั้น พรรณพฤกษา ด้านข้างชั้นทำลายตาเวนหรือดวงตะวันประดับด้วย กระຈก ส่วนบนของเรือนธาตุลักษณะคล้ายบัวหลายชั้นออกมารับ กับฐานบัวชั้นช่วงล่าง มีลวดบัวคาดถี่ๆ ส่วนยอดทรงบัวเหลี่ยม ซ้อนกัน ๓ ช่วง ที่ยอดธาตุส่วนล่างทั้ง ๔ ด้าน มีกาบยื่นออกมา ทำเป็นรูปจำลองอาคารซ้อนกันขึ้นไป ส่วนยอดสุดเรียบง่าย มีเพียง แอวนชั้นคั่นเพื่อลดความสูง เมื่อมองดูจึงเกิดความพอเหมาะพอดี ในด้านทัศนศิลป์โดยรอบองค์เป็นกลุ่ม ด้านหน้าขององค์ธาตุ มีอุบมุง ลักษณะเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด เล็กแบบสถาปัตยกรรมอีสานลาว หลังคาโค้งมน ประดับลาย ปูนปั้น บริเวณสันมุมทั้ง ๔ เป็นรูปพญานาคผงกหัวขึ้นที่ส่วนปลาย ลำตัวทอดยาวไปตามความโค้งของหลังคา ส่วนยอดคล้ายองค์ธาตุ จำลอง ภายในประดิษฐานพระพุทธรูป มีเนื้อที่แคบๆ สำหรับ พระสงฆ์เพียง ๑ รูป ในราวเดือน ๓ ช่วงงานมาฆบูชา ประชาชน

ที่ไปให้วงศ์พระธาตุพนมจะเดินทางมาไหว้ธาตุก่องข้าวน้อยด้วย
เช่นกัน^{๑๑}

ธาตุตาดทองหรือที่ชาวบ้านเรียกและรู้จักกันในนามว่า “ธาตุก่องข้าวน้อย”
เพราะมีตำนานเล่าดังนี้

ยังมีกระต่ายผู้หนึ่งไปทำนาอยู่ที่ทุ่งลาดทองนั้น ในวันหนึ่งแม่
ของเขานำข้าวไปส่งเป็นเวลาสายอยู่หน่อย เขาเห็นก่องข้าวสำหรับ
ใส่ข้าวเหนียวที่แม่น้ำไปนั้นเป็นเล่ห์ไปเพราะความหิวจัด เขาจึงต่อว่า
กับแม่ของเขาว่า “ทำไมไม่เอาก่องใหญ่มา ก่องน้อยนิดเดียวจะอิ่ม
หรือ” ความไม่พอใจข้าวก็พลันเกิดในจิตของเขา คว้าได้แอกแล้วก็
รีเข้าไปจะตีแม่ แม่ของเขาก็ฮือฮอนวอนว่า “ถึงเป็น ก่องน้อยก็
ต้อนต้อนแน่นในดอกกลูกเอ๋ย ให้เจ้าลองกินดูก่อน” ดังนั้นเป็น
หลายครั้งหลายครา เขาก็ไม่ฟังเสียงเลยตีแม่ลงไปจนตาย ครั้ง
แม่ตายแล้วกินข้าวก็ไม่หมด ต่อนั้นกรรมอันหนักที่เขาทำก็ให้ผลคือ
เดือดร้อนในอกในใจไม่ว่างเว้น เขาจึงคิดว่า ไม่มีที่ระงับดับร้อนได้
นอกจากสร้างธาตุอุทิศกุศลให้ เมื่อปลงใจแล้วจึงสร้างธาตุของตน
ขึ้น รูปลักษณะคล้ายกับก่องข้าว จึงเรียกว่า “ธาตุก่องข้าวน้อย”^{๑๒}

ปีศาจควายในหนังสือการ์ตูนความรู้คุณธรรมชุดแควกับน้อยไชยา
เล่ม ๕ ปราบปีศาจทมิฬและพิศาโยน ตะลุยอีสาน ดินแดนแห่งตำนาน จึงใช้ข้อมูล
ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดยโสธรมาใช้สร้างตัวการ์ตูน

^{๑๑} คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (๒๕๕๒). **วัฒนธรรม พัฒนาการ
ทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดยโสธร**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการฝ่าย
ประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชทานพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม
๒๕๕๒. หน้า ๖๘.

^{๑๒} แหล่งเดิม. หน้า ๑๒๐.

๒.๔ การสร้างตัวการ์ตูนโดยใช้ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมจังหวัดเลย

ตัวการ์ตูนปีศาจผีตาโชนเป็นปีศาจที่อยู่ในหนังสือการ์ตูนความรู้ คุณธรรมชุดแถมแถมกับน้อยโยยา เล่ม ๕ ปรากฏปีศาจทรีและผีตาโชน ตะลุยอีสาน ดินแดนแห่งตำนาน ปีศาจนี้ใช้ “หน้ากากผีตาโชน” เป็นเครื่องอำพรางความชั่วร้าย เปิดสำนักรักษาอาการเจ็บป่วยของผู้คนด้วยยาลูกกลอน หลอกเอาเงินจากคนไข้ ปีศาจผีตาโชนนี้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของภาคอีสาน “ผีตาโชน” ซึ่งเป็นการละเล่นหนึ่งในงาน “บุญผะเหวด” หรืองานบุญหลวง ซึ่งตรงกับเดือน ๗ จัดขึ้นที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย การละเล่นผีตาโชนผู้เข้าร่วมจะแต่งกายคล้ายกับผีในหน้ากากขนาดใหญ่ที่ทำจากหวดหรือภาชนะที่ใช้酿酒เหนียว เอามาวาดลวดลาย ตกแต่งด้วยวัสดุให้มีสีสันสวยงาม

ประเพณีการจัดงานบุญหลวงต้องมีผีตาโชนร่วมด้วย และมีการจุดบังไฟ เพราะเชื่อว่าจะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล งานบุญหลวงจึงมีความเกี่ยวข้องกับผีตาโชนและบังไฟ

ผีตาโชนกลายเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเลย ดังปรากฏเรื่องราวผีตาโชนทางอินเทอร์เน็ตของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังนี้

ผีตาโชน เป็นการละเล่นชนิดหนึ่ง ในงาน “บุญหลวง” ซึ่งเป็นงานบุญใหญ่ประจำปีของอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย นอกจากเพื่อความสนุกสนานแล้ว ชาวบ้านยังเชื่อว่าเป็นพิธีขอฝนอย่างหนึ่ง จุดเด่นของงานอยู่ที่เอกลักษณ์การแต่งกาย โดยผู้เล่นจะสวมใส่หน้ากากผีที่ทำด้วยหวดหนึ่งข้างเหนียวตกแต่งทาสีสวยงาม และแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่ทำด้วยเศษผ้ามาต่อกัน มีช่องให้มีลอดออกมาได้ ผีตาโชนจะถืออาวุธประจำตัวและมี “หมากกะหล่ง” ซึ่งเป็นโลหะคล้ายกระดิ่งรูปสี่เหลี่ยม ผูกติดเอว กิจกรรมในงานเริ่มต้นแต่รุ่งเช้าของงานวันแรก คือพิธีเบิกพระอุปคุต และจะมีขบวนแห่เจ้าพ่อกวน เจ้าแม่นางเทียม คณะพ่อแสน นางแต่งผีตาโชนทั้งหลายรวมทั้งผีตาโชนเล็ก ผีตาโชนใหญ่ จะเข้าร่วม

ขบวนแห่พระเวสสันดรเข้าเมือง มีขบวนแห่บุญบังไฟร่วมด้วย โดยในแต่ละหมู่บ้านจะจัดแต่งขบวนของตนเข้าประกวดกันเป็นที่คึกคักสนุกสนาน นอกจากนี้ยังมีการประกวดการเต้น ผีตาโขน และการแสดง^{๓๓}

ประเพณีผีตาโขนเป็นงานประเพณีที่มีสีสันสดใส มีความสนุกสนาน แสดงให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกที่ร่าเริง แจ่มใส เป็นช่วงเวลาของการเฉลิมฉลอง ความสุข เป็นมหรสพที่สนุกสนาน รื่นเริง เป็นการเฉลิมฉลอง เน้นที่รูปหน้ากากที่มีสีสันสดใส สวยงาม

๒.๕ การสร้างตัวการ์ตูนโดยใช้ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรม จังหวัด เชียงใหม่

ตัวการ์ตูนปีศาจสาวโคมฟ้าปรากฏในหนังสือการ์ตูนความรู้คุณธรรม ชุดเณรแก้วกับน้อยโซยา เล่ม ๖ ปรากฏปีศาจพยัคฆ์และสาวโคมฟ้า ตะลุยภาคเหนือ ดินแดนล้านนา เณรแก้วกับน้อยโซยาได้พบกับปีศาจสาวโคมฟ้า ซึ่งเป็นปีศาจผู้หญิงสาว ชาวเหนือที่ถูกคนรักทำให้ทุกข์ใจจนเสียชีวิต ปีศาจสาวโคมฟ้าสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมภาคเหนือในด้านการแต่งกาย และโคมลอย ปีศาจสาวโคมฟ้า แต่งกายแบบชาวพื้นเมืองภาคเหนือ ได้แก่ การนุ่งผ้าซิ่น สวมเสื้อแขนกระบอกมีผ้าพาดเฉียงบ่า ซึ่งเป็นลักษณะการแต่งกายของหญิงชาวเหนือ ดังภาพจิตรกรรม วัตถุภูมิทร์ จังหวัดน่าน หญิงสาวนุ่งผ้าซิ่นสีสดใส มีผ้าพาดบ่า

^{๓๓} <http://thai.tourismthailand.org/see-do/event-detail/187?title=ผีตาโขน> สืบค้น วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘.

ภาพที่ ๒๐ จิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน

ส่วนโคลอยเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในประเพณีเป็งของภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จังหวัดเชียงใหม่ เดิมเรียกกันว่า ว้าว ทำมาจากกระดาษไว้ปล่อยขึ้นไปบนฟ้าให้ลอยตามลม

ว้าว เป็นเครื่องเล่นชนิดหนึ่งทำด้วยกระดาษสำหรับปล่อยให้ลอยไปตามลม ทั้งนี้ว้าวในล้านนามี ๒ ประเภท คือชนิดใช้สายเชือกยึดไว้ให้ดึงตัวสูงขึ้นไปในอากาศเรียกว่าว้าว หรือว้าวลม และชนิดที่ทำเป็นถุงรับความร้อนจากควันไฟ เพื่อพองให้ลอยขึ้นไปในอากาศได้ เรียกว่า ว้าวควัน ว้าวรม หรือว้าวรม และตอนหลังมักมีผู้เรียกว่า โคลอย^{๓๔}

ประเพณีเป็ง หรือประเพณีลอยโคม ถือเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ กิจกรรมตอนเช้าจะไปทำบุญที่วัด ร่วมกันปล่อยโคลอย หรือว้าวลม กลางคืนก็จะไปพร้อมกันที่วัด บางวัดจัดให้มีตั้งธรรมหลวง หรือเทศน์มหาชาติ ปล่อยโคมไฟ หรือว้าวไฟ จุดประทิป ประทัด และลอยกระทง

^{๓๔} มุสณีสารานุกรมธนาคารไทยพาณิชย์. (๒๕๕๒). ว้าว ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: มุสณีสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. หน้า ๖๒๕๗.

หนังสือการ์ตูนความรู้คู่คุณธรรมชุดเนรแก้วกับน้อยโซยา จึงมีลักษณะโดดเด่นในการนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านตัวการ์ตูนเอก ได้แก่ เนรแก้วกับน้อยโซยา และปีศาจต่างๆ

สรุป

หนังสือการ์ตูนความรู้คู่คุณธรรมเนรแก้วกับน้อยโซยา เป็นหนังสือที่ให้ความรู้สนุกสนานแฝงนัยธรรมะออกุศลกรรม ทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมไทยผ่านสื่อประเภทการ์ตูน ความดีเด่นดังกล่าวทำให้หนังสือการ์ตูนเนรแก้วกับน้อยโซยา ชุดผจญภัยทั่วไทย ปราบมารร้าย พิชิตภัยคุณธรรม ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นรางวัลชมเชยประเภทการ์ตูนสำหรับเด็ก จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕

บรรณานุกรม

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (๒๕๕๒). วัฒนธรรม พัฒนาการ

ทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และ ภูมิปัญญา จังหวัดลพบุรี. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชทานพืชมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (๒๕๕๒). วัฒนธรรม พัฒนาการ

ทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดยโสธร. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชทานพืชมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒.

พงศธร พินิจรัตน์. (๒๕๕๘). ศิลปกรรมท้องถิ่น: กรณีศึกษาหน้ากาก ผีตาโขน อำเภอ

ด้านซ้าย จังหวัดเลย. สารนิพนธ์ กศม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (๒๕๔๖). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**.

พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ [ป.อ.ปยุตฺโต]. (๒๕๕๑). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ [ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ ๑]**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๓). **เงรแก้วกับน้อยโยยา ๑**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๓). **เงรแก้วกับน้อยโยยา ๒**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๓). **เงรแก้วกับน้อยโยยา ๓**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๔). **เงรแก้วกับน้อยโยยา ๔**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๔). **เงรแก้วกับน้อยโยยา ๕**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (๒๕๕๕). **เงรแก้วกับน้อยโยยา ๖**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

มูลนิธิสารานุกรมธนาคารไทยพาณิชย์. (๒๕๔๒). **ว่าว ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๖). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระมหาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ศิริพร ณ ถลาง. (๒๕๕๖, กรกฎาคม - ธันวาคม). “คติชนสร้างสรรค์”: บทปริทัศน์บริบททางสังคมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง. **วารสารอักษรศาสตร์ ฉบับพิเศษ “คติชนสร้างสรรค์”**. ๔๒ (๒) : ๑-๗๔.

ศรีศักร วัลลิโภดมและคณะ. (๒๕๕๐). **ผีกับพุทธ ศาสนาและความเชื่อในสังคมล้านช้าง ดุลยภาพทางจิตวิญญาณของชาวบ้านในลุ่มน้ำหมัน**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก - ประไพ วิริยะพันธุ์.

สาร สารทัศนนันท์. (๒๕๔๒). ผีตาโขน (จังหวัดเลย): ประเพณี ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน เล่ม ๘**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด. หน้า ๒๘๐๕ – ๒๘๑๐.

สุนทรภู์. (๒๕๔๔). **พระอภัยมณี ของสุนทรภู์ เล่ม ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.

<http://thai.tourismthailand.org/see-do/event-detail/187?title=ผีตาโขน> สืบค้น
วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘.